

Lausunto malminetsintälupahakemuksesta Tukesille: Grafintec Oy

KH 12.05.2025 § 85
183/00.04.02/2025

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) pyytää kaivoslain (10.6.2011/621) 37 §:n nojalla Tuusniemen kunnalta lausuntoa Tuusniemen kunnan alueelle kohdistuvasta malminetsintälupahakemuksesta. Lausunto tulee toimittaa lupatunnus ML2017:0104 mainiten viimeistään 5.6.2025 mennessä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Grafintec Oy:llä (aikaisemmalta nimeltään Oy Fennoscandian Resources Oy) on Tuusniemellä Rääpysjärven ympäristössä Tukesin myöntämä malminetsintälupa ajale 21.6.2021 – 20.6.2025. Malminetsintäalueen koko on noin 716 hehtaaria. Yhtiö on malminetsintäluvan varaus- ja hakemusvaiheessa, sekä luvan voimassaoloaikana suorittanut mm. kallioperäkartoitusta, näytteenottoa, rikastustestejä, geofysikaalisia mittauksia, neljä tutkimuskaivantoa, uranäytteenottoa ja laboratorioanalyysyjä. Lupa-alueella on tehty myös vesistön tarkkailua, jolla kerätään tietoa pintavesistön ja pohjaveden taustapitoisuutta. Suoritetun tutkimustoiminnan kustannukset yhtiölle Rääpysjärven ympäristössä ovat olleet noin 240.000 euroa, josta maanomistajakorvausten osuus on noin 57.000 euroa.

Grafintec Oy hakee Tukesilta malminetsintäluvalla Rääpysjärven ympäristöön jatkoa kolmeksi vuodeksi. Jatkolupahakemuksessa alueen kokoa on pienennetty merkittävästi, noin 716 hehtaaria noin 479 hehtaariin. Yhtiö perustelee jatkoaikahakemusta lisäselvitystarpeella grafiittiesiintymän koosta, grafiitin laadusta ja soveltuvuudesta anodimateriaaliksi.

Malminetsintäluvan mahdollinen jatkaminen ei oikeuta esiintymän hyödyntämiseen. Malminetsintäluvalla on sallittu geofysikaaliset ja geokemialliset tutkimusmenetelmät, koneellisesti tehtävä näytteenotto, kuten kairaus, sekä tutkimuskaivantojen tekeminen. Lisäksi tutkimusmenetelmäksi haetaan pienimuotoista koelouhintaa kalliosta (max. 3 tonnia), mikä edellyttää vielä ympäristönsuojelulain (527/2014) 119 §:n mukaista lupaa, sekä erikseen asetettua vakuutta.

Mikäli yhtiölle myönnetään jatkoaika malminetsintään, nousevat alueen maanomistajakorvaukset 20 eurosta 30 euroon hehtaarilta.

Tutkimusalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei yhtiön mukaan sijaitse Natura 2000 – verkoston tai muita luonnonsuojelualueita.

Kaivannaisjätteitä ei hakijan mukaan synny. Jos paljastetaan kallio, niin alue entisöidään. Kairauksesta saattaa syntyä pieni määrä kairaussoijaa, joka otetaan talteen ja poistetaan tutkimusalueelta.

Suunnitellut toimenpiteet ovat tavanomaisia malmitutkimuksia, joiden vaikutukset vesistöihin, pohjavesiin, ihmisiin ja maa- tai kallioperään ovat hyvin vähäiset tai niitä ei ole lainkaan. Vaikutuksia ympäristön- tai luonnonsuojeluun ei ole. Tela-alustaiset kairauskalustoyksiköt kuljetetaan tutkimusalueelle niin, että mahdollisimman vähän vahinkoa aiheutuu maanpinnalle. Mahdolliset vahingot entisöidään tai korvataan maanomistajille. Kairaukset saattavat aiheuttaa jonkun määrän melua. Hakija ei aio rakentaa malminetsintäalueelle väliaikaisia rakennelmia.

Aleeseen kohdistuu yhtiön jo aikaisemmin asettama 10.000 euron suuruinen vakuus, joka on yhtiön näkemyksen mukaan riittävä. Vakuus kattaa yhtiön arvion mukaan lausunnon kohteena olevasta kaivoslain mukaisesta toiminnasta mahdollisesti aiheutavat vahingot ja haitat sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden kustannukset. Kun malminetsintälupaan perustuva toiminta alueella päättyy, malminetsintäalue saatetaan välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon: Tutkimuskaivannot täytetään ja maisemoidaan, ja kairanreikien suojaputket katkaistaan 10 - 20 senttimetriä maan pinnan yläpuolelta, hatutetaan ja jätetään paikoilleen mahdollisten myöhempien alueella tehtävien jatkotutkimusten ja – luotausten varalta. Vettä vuotavat kairareivät tukitaan. Suojaputket poistetaan, mikäli maanomistaja niin haluaa. Alueella käytetyt laitteet poistetaan. Alue kunnostetaan ja siistitään mahdollisimman luonnonmukaiseen tilaan. Yhtiö tekee kirjallisen ilmoituksen kaivosviranomaiselle, malminetsintäalueeseen kuuluvien kiinteistöjen omistajille sekä muille oikeudenhaltijoille, kun yllä kuvatut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus sisältää tiedot jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvauksen toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Kunnanhallituksen lausunto:

Hakemuksen kohteena olevalla alueella on voimassa oleva Kosula - Suvas rantaosayleiskaava (hyv. KV 1.6.2004 § 11) ja kaavassa on osoitettu seuraavat merkinnät: M ja MT (M, maa- ja metsätalousvaltainen alue ja MT, Maatalousvaltainen alue). Hakemusalueen ulkopuolelle on rajattu kaikki RA, A/1, AM, SR, SM ja LM –alueet. Malminetsintäalueen eteläosaan sijoittuu myös Tuusniemen moottorikelkkareitti, joka on vielä vailla reittitoimitusta.

Maakuntakaavassa vesistöalueet ovat vesimatkailun kehittämisalueita. Kehittämisalueina osoitetaan ne seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävät matkailun vetovoima-alueet, joiden kehittämistarpeet kohdistuvat ensisijaisesti järviluontoon liittyvien aktiviteettien, kuten järvimatkailun, veneilyn, melonnan ja kalastuksen edistämiseen. Matkailun kehittämisessä ja alueen käytön suunnittelussa alueilla tulee edistää suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä. Maakuntakaavan tavoitteissa korostetaan ympäristöystävällisten liikennemuotojen käyttöedellytysten parantamista sekä luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistämistä. Suvasveden saaristot kuuluvat Natura 2000 -verkostoon.

Malminetsintäalueen läpi virtaava Koirajoki on virtavesikunnostuksin ennallistettu vuonna 2017, ja johon on palautettu mäti-istutuksin erittäin uhanalaista Vuoksen taimenkantaa. Malminetsintälupa ei saa vaarantaa toteutettujen projektien tavoitteiden saavuttamista. Alueen joissa elää myös elinvoimainen jokirapukanta.

Vaikka malminetsintäalue sijaitsee maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, malminetsinnän sekä mahdollisen kaivostoiminnan vaikutukset ulottuvat huomattavasti laajemmalle alueelle. Mikäli malminetsinnän jatkolupa myönnetään, on toiminnassa kiinnitettävä huomiota siihen, ettei etsintä vaaranna herkän alueen luonto- ja ympäristöarvoja. Malminetsintäalueen läheisyydessä sijaitsevat Natura-alueet ja niiden ainutlaatuisuus tulee erityisesti ottaa huomioon. Malminetsintä ei myöskään saa aiheuttaa alueen maanomistajien epäoikeudenmukaista kohtelua taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Kunnanhallitus katsoo myös, että Tuusniemen Rääpysjärven kaivoshankkeen lupa-arvioinnissa tulee tarkastella samanaikaisesti myös Heinäveden Aittolammen kaivoshankkeen vaikutuksia kokonaisuutena, koska toteutuessaan nämä kaivoshankkeet ympäröivät kahdelta suunnalta puhtaan, kirkasvetisen ja herkän Kallavesi-Saimaa vesistöreittiin kuuluvan Suvasveden alueen. Malminetsintäalueelta on lyhyet matkat jokien kautta Suvasveteen, joten on suuri riski sateella mahdollisen kaivoksen louhosalueella olevista sivukivistä liukenevien raskasmetallien ja happamien vesien pääsystä Suvasveteen.

Kunnanhallituksen näkemyksen mukaan jo malminetsintävaiheessa tulee lupaviranomaisen asettaa riittävän tiukat lupaehdot ja myös niiden noudattamisen valvontaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Myös asetettavan vakuuden määrän on oltava riittävän korkea, jotta siitä voidaan tarvittaessa kattaa herkälle luonnonympäristölle helposti aiheutuvat mittavatkin vahingot. Kunnanhallitus kiinnittää myös lupaviranomaisen huomiota siihen, että lupaharkinnassa edellytetään hakijalta yksiselitteisesti riittävät selvitykset toiminnan kaikista vaikutuksista, myös maanomistajien ja alueen elinkeinonharjoittajien, kuten luontomatkailuyritysten intressien näkökulmasta.

Edellä mainituin perustein Tuusniemen kunnanhallitus ilmaisee huolensa Rääpysjärven alueen kaivoshankkeen ympäristövaikutuksista ja edellyttää tarkkaa harkintaa ja riittävän laajoja ympäristöselvityksiä jo malminetsintälupavaiheen jatkolupaharkinnassa. Mikäli kaivoshanke etenee ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA), kunnanhallitus varaa kunnalle mahdollisuuden kunnan lausunnon antamiseen YVA-raportista ja kaivoksen vaatimista viranomaisluvista.

Valmistelija	Kunnanjohtaja Timo Kiviluoma, puh. 0447209047
Kj:n päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää antaa asiassa edellä olevan esittelytekstin mukaisen lausunnon.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi päätösehdotuksen.